

ATTORNEY GENERAL'S OFFICE	
INITIALS: <i>JL</i>	DATE: 21/02/23
☒ File	☐ Website
☒ Database	☐ Social Media
☒ Email internal	☐

FAKAMAAU'ANGA POLISI 'O TONGA
MAFAI HOPO HIA

FAI'ANGA LESISITA:

VAHENGANGA MU'A

CR34/2023

‘I HE VAHA‘A ‘O E: POLISI

Talatalaaki

MO: FISI‘IFIUSATI NAUFAHU

Faka‘iloa

A. TOHI FEKAU

1. Na‘e faka‘iloa ‘a e Faka‘iloa ‘i he ‘aho 22 ‘Okatopa 2023 ki he faka‘uli ta‘etokanga maumau ai e kupu 27(1) Lao ki he Fe‘alu‘aki he hala pule‘anga:

‘A ia ‘i he ‘ene faka‘uli ‘i he saliate misini C 2608 ‘i he hala pule‘anga loto kolo ‘o Tatakamotonga pea ‘ikai fai ai ‘ene tokanga mo e fakapotopoto totonu ka ne mohe ‘o tupu ai ‘ene sifa ki he kauhala ‘o tui‘i e ‘aa ‘o e misini vai ‘a Tatakamotonga 1. Pea ne toe tui‘i mo e fu‘u mango he ve‘ehala ‘o maumnau ai ‘a e ‘aa mo e saliate misini.

2. ‘I he ‘aho 8 Fepueli 2023, na‘e tali halaia ‘a e Faka‘iloa ki he tohi fekau ni pea na‘e malu‘i ki tu‘a ke haa ‘i he ‘aho 21 Fepueli 2023 ke hilifaki hono tautea.

E. NGAAHI MAKATU‘UNGA FAKALAHU MO FAKASI‘ISI‘I TAUTEA

3. Na‘e fokotu‘u ‘e he Talatalaaki ‘a e ngaahi makatu‘unga fakalahi mo fakasi‘isi‘i tautea ‘oku felaave‘i tonu mo e hopo ni:

I. Ngaahi Makatu‘unga Fakalahi Tautea

i. Ko e Faka‘iloa, ko e ‘Ofisa Polisi ‘i he taimi na‘a ne fakahoko ai ‘a e hia ni. ‘Oku ‘i ai ‘a e falala mo e ‘amanaki ‘e fakahoko lelei‘i ‘e he kau Polisi honau fatongia (faka-e-polisi) ka ‘oku ‘ikai ke hangee ko e Faka‘iloa he hopo ni.

ii. Ko e fakahoko ko ‘eni ‘a e hia na‘e mahino mei he ngaahi fakamo‘oni pea na‘e tali pe ia ‘ehe Faka‘iloa ‘i hono faka‘eke‘eke na‘e hu‘akava‘ia.

iii. Na'e 'i ai 'a e pasese 'i he loto me'alele kae malo na'e 'ikai ke 'i ai ha layea 'e hoko ki ai.

iv. Lolotonga 'ene heka 'i he sea 'o e pasese na'e hifo fakavave hake 'o heka 'i he sea 'o e faka'uli pea ne toki faka'uli ai pe 'o hoko 'a e fakatu'utamaki.

v. Na'e lele oma 'a e Faka'iloa fakafuofua ki he kilomita 'e 60 – 70 'i he houa.

vi. Na'e fefusiaki 'a e Faka'iloa mo e pasese 'i mu'a 'i he fohe he na'e feinga 'a e pasese mu'a ke afe 'i 'a e fohe he na'e 'osi lele 'ova ia ki he kauhala to'omata'u. Pea na'e 'ikai lava ai 'e he Faka'ilo 'o mapule 'i 'a hono fakafoki 'o e fohe/me'alele ki he kauhala to'ohema 'o'ona, pea tupu ai 'ene sifaa 'o hoko ai e fakatu'utamaki.

II. Ngaahi Makatu'unga Fakasi'isi'i Tautea

i. Ko e tali halaia 'a e Faka'iloa.

ii. 'Oku 'ikai ha lekooti faihia 'a e Faka'iloa.

iii. Tokoni 'a e Faka'iloa ki he ngaue 'a e Polisi.

F. LAO MO E TAUTEA KI HE HIA NI

4. Ko e tautea ki he Faka'uli Ta'etokanga 'o fakatatau ki he kupu 27(1) Lao ki he Fe'alu'aki he hala 2020. 'Oku malava ke tautea pa'anga 'o 'ikai lahi hake 'i he \$800 pe ko e tautea ngaue popula 'o 'ikai lahi hake 'i he mahina 'e 4 pe fakatou'osi.

5. Pea lava foki ke fakakaukau 'i ke fakata'e'aonga 'i ha'ane tauhi pe ma'u 'o ha laiseni faka'uli 'o 'ikai lahi hake 'i he ta'u 'e 3.

H. FAKAMA'OPO'OPO

6. Na'e tali halaia 'a e Faka'iloa ki he tohi fekau pea kuo 'omai 'e he Talatalaaki 'a e tautea 'o e ngaahi hopo natula tatau mo e hopo ni:

(a) Polisi v Sosefo Tafa: CR394/2017

Ko e Faka'iloa ko e Polisi pea na'e halaia 'o tautea 'e Eiki Sea Mafi ke totongi 'a e \$250 'i loto he uike 1 ka 'ikai 'e nofo popula uike 3.

(b) Polisi v Giovannie Finau CR53, 956/2018

Ko e Faka'iloa ko e Polisi pea na'e halaia 'o tautea 'e Eiki Sea Lokotui ke totongi 'a e \$200 he 'aho hoko ka 'ikai nofo popula ha uike 2.

(c) Polisi v Kapiolani Taukolo, TR173/2017

Ko e Faka'iloa ko e Polisi pea na'e halaia 'o tautea 'e Eiki Sea Tu'akalau ke totongi 'a e \$100 'i he taimi pe ko ia ka 'ikai 'e ngaue popula he uike 'e 2.

7. 'Oku tali 'e he Fakamaau'anga ni 'a e fokotu'u 'a e Talatalaaki 'o mo'ua totongi pa'anga 'a e Faka'iloa pea 'ikai fakakaukau'i 'a e kupu 204.

8. Tautea 'a e Faka'iloa 'o kamata he \$400 pea koe'uhi na'e tali halaia, lekooti lelei e Faka'ilpa 'o ne tokoni ki he ngaue 'a e Polisi 'oku tali 'e he Fakamaau'anga 'a e fokotu'u ke to'o 'a e \$200 (mitigate).

I. TU'UTU'UNI

9. Ke totongi 'e he Faka'iloa 'a e mo'ua \$200 'i loto he uike 1 ka 'ikai 'e ngaue popula uike 2.

Fai eni he 'aho 21 Fepueli 2023

Penisimani L.T. MORU

Fakamaau Polisi Ma'olunga